

Милена Ивановић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику
ivanovic.milena@gmail.com

Приказ
UDC: 811.16:005.745(497.11)"2022"(049.32)

52. МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ САСТАНАК СЛАВИСТА У ВУКОВЕ ДАНЕ

14–19. септембар

Већ традиционални, 52. по реду, Међународни научни састанак слависта у Вукове дане 2022. године одржан је од 14. до 19. септембра у Београду и Новом Саду. На свечаном отварању учеснике Састанка и госте поздравили су декан Филолошког факултета проф. др Ива Драшкић Вићановић, потпредседник Матице српске проф. др Јован Делић, дописни члан САНУ, представник Министарства културе и информисања Младен Весковић и управник Међународног славистичког центра проф. др Драгана Мршевић-Радовић.

На скупу, који окупља слависте из читаве Европе, ове године представљено је 100 реферата, 55 из области књижевности, 45 из области језика. Учествовала су 73 домаћа, српска учесника, а 27 учесника било је из иностранства – из Аустрије, Бугарске, Италије, Мађарске, Немачке, Пољске, Русије, Француске, Републике Српске и Црне Горе.

Скуп је ове године организован у Београду и Новом Саду, те су одржане две пленарне седнице. На пленарној седници 14. септембра у Београду реферате су представили: проф. др Бошко Сувајцић, проф. др Ценка Иванова, проф. др Љиљана Јухас Георгиевска и проф. др Душка Кликовац. Реферат Ценке Иванове са Универзитета у Великом Трнову „Др Ватрослав Јагић у Србији и у Софији (путопис М. Милићевића, 1895. година)“ био је посвећен заједничкој теми (из области језика и књижевности) 52. научног састанка слависта у Вукове дане за 2022. годину *Путописи у српској књижевности. Језик српских путописа*. Ауторка анализира садржај кратког путописа-извештаја српског интелектуалца М. Милићевића, који је био у пратњи Ватрослава Јагића на његовом путовању кроз Србију и у Бугарску, са посебним освртом на мали глосар тајних говора припадника различитих заната, као и на коментаре социокултурног карактера. И реферат

Љиљане Јухас Георгиевске (Београд) „Ходочашћа Светога Саве у виђењу јеромонаха Доментијана“ остаје у оквирима заједничке теме. Ауторка разматра путопис као микро-жанр који се јавља у животопису Светог Саве из пера његовог ученика јеромонаха Доментијана, истражује структуру путописа (структурирање самих описа и њихово смештање у глобални план дела) и покушава да утврди значај који они имају за финално уобличавање лика Светог Саве. Реферат Душке Кликовац (Београд) „О синтаксичком понашању речи укључујући“ посвећен је посебној теми овог скупа из области лингвистике – *Језички динамизам – иновације и заштиравање у српском језику*. У свом реферату Д. Кликовац анализира иновативне синтаксичке конструкције у којима се реч *укључујући* употребљава у појединим контекстима и разматра њихов однос према стандардној конструкцији са акузативом без предлога у којој се задржава рекција глагола *укључиваиши*. Разматрају се семантички, синтаксички и стилски разлози за такву употребу речи *укључујући*, њен статус у погледу врсте речи којој припада, као и прихватљивост таквих примера са гледишта књижевнојезичке норме.

У четвртак, 15. септембра, на Филозофском факултету у Новом Саду организована је још једна пленарна седница. На овој пленарној седници радове су изложили проф. др Димка Савова, проф. др Миодраг Јовановић, проф. др Роберт Ходел, проф. др Јелица Стојановић, проф. др Предраг Петровић и доц. др Мина Ђурић. Реферат Роберта Ходела (Хамбург) „Станковићев пут у Подгорицу и Дервенту за време Првог светског рата“ нуди занимљиве податке о тешком периоду из живота нашег књижевника Борисава Станковића на основу његових *Успомена* и *Бележака*, као и других извора. Предраг Петровић (Београд) говорио је о „Књижевности, култури и политици у дипломатским писмима Растка Петровића“, а стваралаштву српских књижевника који су обављали и дипломатску мисију – Јована Дучића, Станислава Винавера, Ива Андрића, Милоша Црњанског, Растка Петровића и других посвећен је и рад Мине Ђурић (Београд) „Шта казују српски књижевници 20. века пишући о другим уметностима у дипломатским службама?“ Динка Савова (Софија) у реферату „Језичке особине Капоровог *Путописа кроз биографију*“ анализира избор наративних стратегија и говорних форми с тачке гледишта специфичности везаних за намену путописног жанра, као и специфичности ауторових преференција, посвећујући пажњу и уплитању жанра биографије као путовања кроз време. Миодраг Јовановић (Никшић) представио је реферат „Поглед на лексику Григорија Божовића у путописима из Црне Горе“, у коме анализира локализме с тачке гледишта њихове територијалне припадности, као и односа књижевни језик – дијалекат, архаизам – неологизам и сл. Још један пленарни реферат анализира језичке особине дела путописног жанра – излагање Јелице Стојановић (Никшић) „Употреба глаголских облика за означавање прошлости у *Путописној прози* Лазара Томановића и њихов функционалностилски аспект“.

Рад скупа је организован у секцијама посвећеним темама језика (4 секције) и књижевности (6 секција). Однедавно је на Међународном научном састанку слависта у Вукове дане присутна и трећа област – *Србистика на сираним универзитетима и њојожај српској језика данас*, из које је на 52. састанку одржана једна секција на тему *Настава српској језика, књижевности и културе на сираним универзитетима: уџбеници, приручници и настава средстава*, а на њој је представљено осам реферата: Александар Стефановић (Париз) „Приручници за учење српског као страног језика у настави на Сорбони“, Оља Перишић (Торино) „Аутентични садржај уџбеницима српског језика као страног“, Душица Терзић (Београд) „Означавање грешака у ученичким корпусима“, Милица Маринковић (Торино) „Савремене технологије и онлајн лекторат у настави српског језика“, Олга Стојановић Фрешет (Минхен) „Могућности развијања језичке свесности у раду са ученицима српског као завичајног језика“, Александер Урком (Будимпешта) „Типични проблеми и грешке у подучавању српског као страног језика код мађарских говорника“. Посебно ћемо се осврнути на два реферата из ове секције посвећена преводилаштву. Дејана Мирковић-Бирташић (Београд) представила је истраживање „Међукултурни утицаји у превођењу: стратегије и технике превођења културама с францускога на српски језик“, у којем је теоријски одредила појам културама, понудила њихову класификацију и приказала стратегије и технике које се користе приликом њиховог превођења. У оквиру анализе српских и хрватских превода шест савремених француских белетристичких дела испитивала је које технике преводиоци најчешће бирају, а затим размотрила успешност и примереност преноса у српски језик и културу француских културама. Младен Весковић (Београд) понудио је врло информативан реферат „Преводи српске књижевности на стране језике: 15 година наменског конкурса Министарства културе и информисања – досадашња искуства, могући закључци“ у коме је представио збирну анализу података везаних за реализацију конкурса којим је подржано објављивање око хиљаду дела српске књижевности на тридесетак језика широм света, што даје релевантну слику о рецепцији српске књижевности и културе, али и о стању и позицији србистике и славистике у свету данас. Напоменућемо и да је на скупу представљен и зборник МСЦ-а: *Србистика на сираним универзитетима и њојожај српској језика данас*, о коме су говорили уредници проф. др Бошко Сувајић и проф. др Александар Милановић.

Реферати у оквиру лингвистичких секција били су посвећени динамизму, односно развојним и иновационим процесима, на различитим језичким нивоима – лексичком и фразеолошком: Александар Милановић (Београд) – „Застаревање лексичких славенизама у српском језику“, Исидора Бјелаковић (Нови Сад) – „Лексички динамизам у српским књижевним језицима 18. и 19. века“, Катарина Беговић (Београд) – „Семантички динамизам и полисемија – придев бео кроз историју српскога језика“, Неђо

Јошић (Београд) – „Ријечи с периферије лексичког система (имена, презимена и топоними) – заступљеност и однос према њима у Речнику САНУ“, Саша Марјановић (Београд) – „Функционалност у фразеографској обради: тренутно стање и новине“, Ђорђе Оташевић (Београд) – „Деантропонимни неологизми у савременом српском језику“, Слободан Новокмет (Београд) – „Статус неологизама бираних за реч године у српском лексичком систему“, Светлана Слијепчевић Бјеливук (Београд) – „Ковид лексика: противници и заговорници вакцинације (лексичкосемантичка и концептуална анализа)“; морфолошком и творбеном: Виктор Савић (Београд) – „Морфолошки архаизми Вукових речника“, Снежана Вучковић (Београд) – „О дијакхронички схваћеном појму творбене продуктивности односно непродуктивности и узроцима који до њих доводе“; синтаксичком: Милош Ковачевић (Београд) – „Полукондензација зависне реченице у српском језику“, Миљивој Алановић (Нови Сад) – „Зависне клаузе кореференцијалних односа“, Јелена Јовановић Симић (Београд) – „Предикација као вербална еволуција и динамика“, Балша Стипчевић (Београд) – „О ‘обезличеном пасиву’ у српском језику“; семантичком: Веран Станојевић (Београд) – „(Не)догађајност и семантичка интерпретација“, Драгана Керкез (Београд) – „Ко је коме пријатељ а ко коме брат?“, Милан Ивановић (Нишкић) – „О семантичко-прагматичкој типологији именâ ‘од урока’ (поводом најскоријег пораста у фреквенцији имена Вук)“; фонолошком: Ана Батас (Београд) – „Утицај прозодије на квалитет вокала у севернијим новоштокавским говорима“, као и проблемима нормативистике српског језика: Миланка Бабић (Источно Сарајево) – „Нормативно-правописна рјешења о апозитивним члановима“, Михаило Шћепановић (Београд) – „(Не)контрахирано перфекатско СЕ ЈЕ у говорним типовима штокавског дијалекта и савременом српском језику“. Друга група реферата односила се на главну, заједничку тему скупа – путопис, тачније, на различите језичке, углавном стилистичке, аспекте путописних дела, али и штампе, и различитих микрожанрова: Александра Брајовић (Беч) – „О језику предговора *Пућешешћивија ѿ Унѿарији, Валахији, Молдавији, Бесарабији, Херсону и Криму* Јоакима Вујића (1845)“, Ирена Цветковић Теофиловић (Ниш) – „Српска путописна проза у мултикултурном контексту“, Милка Николић (Крагујевац) – „Путописни елементи у ратном дневнику Борисава Атанацковића: лингвостилистички аспект“, Ксенија Кончаревић – „Русизми у делима српских путописаца из XVIII и XIX века“, Радмило Маројевић (Бања Лука) – „Љубомир П[ротин] Ненадовић и Његошево пјесничко дјело“, Ненад Ивановић (Београд) – „Функција лексике енглеског порекла и видови њене адаптације у путопису *Нови светѿ или у Америци ѿгдину дана* (1934) Јелене Димитријевић“, Тања Милосављевић (Ниш) – „Лингвокултуролошка анализа *Писама из Ниша* Јелене Димитријевић“, Данијела Станић (Београд) – „Ликовност као граматичко-стилска и књижевнопоетичка одлика путописа *Африка* Растка Петровића“, Томислав Матић (Београд) – „Степен синтаксичке и

прагматске маркираности посвете и предговора у делу писаца славено-српске епохе“, Наташа Миланов (Београд) – „Именице субјективне оцене у путописима *Писма из Норвешке* И. Секулић и *Африка* Р. Петровића“, Јелена Вујић (Београд) – „Англицизми као неологизми у језику српске штампе у САД на почетку XX века“, те једно излагање на транслатолошку тему: Јелена Бајовић (Косовска Митровица) – „Архаизација као преводилачки поступак (*Луча микрокозма* у преводу Иље Числова)“.

За читаоце *Преводиоца* посебно нам се интересантним чине излагања посвећена неологизмима – Ђ. Оташевића о творбеним и семантичким одликама нових речи које у основи имају антропоним и утицају ванлингвистичких чинилаца на њихову појаву у српском језику („Деантропонимни неологизми у савременом српском језику“) и С. Новокмета о статусу неологизама који су у последњих 10 година проглашавани за реч године од стране угледних речника енглеског језика у српском лексичком систему данас и њиховом присуству у домаћем јавном дискурсу („Статус неологизама бираних за реч године у српском лексичком систему“), оба корисна пре свега за преводиоце публицистичких текстова. За преводиоце књижевних текстова занимљиви су реферати К. Кончаревић „Русизми у делима српских путописаца из XVIII и XIX века“, у којем се анализира фонетска, творбена и морфолошка адаптација и семантизација ових лексема, уз посебан осврт на погрешке у њиховој семантизацији, који је веома користан за избегавање сличних пропуста у будућим преводима при преношењу културолошки обојених речи. Најзад, Ј. Брајовић у излагању „Архаизација као преводилачки поступак (*Луча микрокозма* у преводу Иље Числова)“ разматра стилске поступке којима преводилац Његошевог дела остварује додатну архаизацију текста превода неопходну због великог броја русизама и црквенословенизама у тексту оригинала.

Излагања у оквиру књижевних секција, којих је било нешто више, посвећена су пре свега путописном жанру уз преплитање са посебном темом *Српска књижевност и културна дипломатија* и другим сродним областима: Соња Петровић (Београд) – „*Поред Тојлице*, путописне белешке Тихомира Р. Ђорђевића“, Бранко Златковић (Београд) – „Путописи у 19. веку као фолклорни извори“, Данијела Петковић (Београд) – „Фолклористички аспект путописа *Србија: земља и становништво од римског доба до краја XIX века* Феликса Каница“, Валентина Питулић (Косовска Митровица) – „Станислав Краков и Григорије Божовић – путовање по Старој Србији и Македонији“, Ана Стишовић Миловановић (Лепосавић) – „Стари српски путописи о Косову и Метохији“, Јелена Марићевић Балаћ (Нови Сад) – „Путописи у српској књижевности 17. и 18. века“, Татјана Јовићевић (Београд) – „Путовање и приповедање: о жанровском статусу путописне прозе Љубе Ненадовића и Владана Ђорђевића“, Тамара Љујић (Београд) – „Путописи Љубомира Ненадовића као пут ка биографији Петра II Петровића Његоша“, Габријела Шуберт (Јена) – „Херман Вендел о Србији

и Србима“, Бојан Јовић (Београд) – „Научнофантастични путописи у српској књижевности са почетка XX века“, Марија Грујић (Београд) – „Парадигма лепог у човековог виђењу града: Дучићеви *Градови и химере*“, Сања Париповић Крчмар (Нови Сад) – „Индија у дневничким белешкама Светозара Петровића“, Ана Бодрова (Санкт Петербург) – „*Туђе тело* – болесно тело у српским путописима прве половине 20. века“, Синиша Јелушић (Цетиње) – „Путопис и ликовност – *Свети Гора* у путопису Александра Дерока, Наташа Половина (Нови Сад) – „Представа Саве Немањића као идеалног путника у српским средњовековним житијима“, Мирјана Арџина (Бања Лука) – „*Гундулића слава – српска слава: усйомене са свечаности оtkривања сјоменика Ивана Фр. Гундулића у Дубровнику године 1893*. Дамјана Прерадовића“, Тања Ракић (Београд) – „Слика Дубровника у путописима и новинским чланцима Рада Драинца“, Невена Варница (Нови Сад) – „*Из старог Дубровника*: приче с пута Милана Савића“, Гордана Покрајац (Нови Сад) – „Мароје и Хорације Мажибрадић као културни посредници између античке традиције и дубровачке поезије ренесансе и барока“, Персида Лазаревић ди Ђакомо (Пескара) – „Лета 1786. међу Србима: детаљи путописа Совера Лузињана“, Александар Костадиновић (Косовска Митровица) – „Од путничке епистографије ка путописној репортажи: 'културна писма' Чедомиља Мијатовића и Владана Ђорђевића, Александар Јерков (Београд) – „Постхерменеутика описа пута, читање Киша и Црњанског“, Милан Алексић (Београд) – „Особености путописне прозе Иве Андрића“, Горан Коруновић (Београд) – „Замишљање Берлина: град и имагинација у путописима Милоша Црњанског и Мирослава Крлеже“, Ива Тешић (Београд) – „Милош Црњански о хрватском приморју“, Софија Филипов Радуловић (Београд) – „Путописни елементи у Роману о Лондону Милоша Црњанског“, Нина Говедар (Бања Лука) – „Сусрет цивилизација и производња значења“, Бојан Чолак (Београд) – „Путописи Милорада Павловића и Исидоре Секулић: једна паралела“, Оливера Радуловић (Нови Сад) „Духовне димензије путописа Исидоре Секулић“, Сања Мацура (Бања Лука) – „Слика Другог у путописној прози Исидоре Секулић“, Снежана Башчаревић (Лепосавић) – „Норвешка и Норвежани у Исидорином путопису“, Соња Веселиновић (Нови Сад) – „Књижевнице као антиратне активисткиње: преписка *Вјешар иде на југ и обрће се на север*“, Љиљана Бањанин (Торино) – „Италија у записима српских путника 19. века“, Магдалена Кох (Познањ) – „Путописи Јелене Димитријевић као простор деколонијалног мишљења и новог концепта границе“, Милунка Митић (Ниш) – „Јелена Димитријевић – *Писма из Ашине*“, Снежана Милосављевић Милић (Ниш) – „Интимне мапе лирских и прозних путописа Стевана Раичковића“, Зона Мркаљ (Београд) – „Путописна проза у српским школама“, Јелена Јовановић (Ниш) – „Слике у *Скицама за њовидбу* Николе Поповића“, Весна Цидилко (Берлин) – „О путописној прози Стевана Тонтића“, Слађана Илић (Београд) – „Примери културне дипломатије у путопису Ненада Шапоње

А Брисел се да преходају лако“, Милица Кецојевић (Београд) – „Љубомир Симовић као путописац“, Милица Јакубјец-Семкова (Вроцлав) – „Споменици српске културе у пољском путопису из 30-их година прошлог века“, Александра Корда-Петровић (Београд) – „Фрагменти о чешкој авангарди у српској путописној прози: слика другог у путописима српске културе“, Бранко Вранеш (Београд) – „Српска књижевност у огледалу постхерменеутике“, Милена Владић Јованов (Београд) – „Идентитети у рецепцији И. Андрића и Ј. Христића у немачкој и енглеској књижевности“, Војислав Јелић (Београд) – „(Путовање) Кроз васиону и векове Милутина Миланковића“, Милан Вурдеља (Београд) – „Књига сусрета у култури сећања: Борска бележница Миклоша Раднотија у преводу на српски језик“. Као што из назива реферата са овог подужега списка видимо, пажњу истраживача привлаче како путописи о Србији, страних и домаћих аутора, тако и путописи, те културна и дипломатска активност наших књижевника у иностранству. Традиционално интересовање за поједина имена српске књижевности из скупа у скуп карактеристично је и за овај, педесет други, Састанак – те су учесници и слушаоци имали прилику да слушају о путописима или путописним елементима у делима Милоша Црњанског, Данила Киша, Милорада Павића, Ива Андрића, Стевана Раичковића, Радета Драинца, Јована Дучића и других. Неколико излагања посвећених путописима Исидоре Секулић, Јелене Димитријевић и Растка Петровића кореспондирају са рефератима који су звучали у оквиру језичке секције, те заједно дају заокружену слику путописног стваралаштва ових аутора. Скренаћемо пажњу и на два рада посвећена преводима и рецепцији српске књижевности у другим словенским земљама: Ала Шешкен (Москва) – „После кризе 1948.: превод српске књижевности на руски у другој половини 1950-их година“ и Дејан Ајдачић (Гдањск) – „О преводима и пријему савремене српске књижевности у Пољској и Украјини“.

Излагања на свим секцијама била су праћена дискусијама које су унеле динамичност у рад конференције. Размена научног мишљења и искуства, занимљива излагања угледних, али и младих слависта не тематику скупа и друге филолошке теме, као константна карактеристика Научних састанака слависта у Вукове дане, и ове године допринели су квалитету и успешности одржане конференције.

Поменућемо за крај и то да се научни састанак ове, као и сваке године, одржавао паралелно са Скупом слависта – семинаром српског језика, књижевности и културе. На семинару у организацији Међународног славистичког центра учествовало је 36 полазника из 14 земаља, а настава је обухватила предавања из лингвистике, књижевности и културне историје, лекторска вежбања, као и посебан курс за усавршавање лектора. Све ове активности изузетно су важне за очување универзитетске наставе српског језика као страног у Европи и свету.